

REGLEMENTĂRI JURIDICE PRIVIND ANTREPRENORIATUL SOCIAL

LEGAL REGULATIONS REGARDING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

Aliona CHISARI-RURAK, dr., lect. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: The social economy has long been a defining element for the promotion and realization of the rights of the people who belong to different vulnerable groups. The Republic of Moldova made the first legislative changes in this area in 2017, social entrepreneurship being regulated by law. At the present stage we know several companies that successfully practice social entrepreneurship.

Cuvinte-cheie: *antreprenoriat social, economie socială, întreprinderea socială, întreprinderea socială de inserție.*

Economia socială constituie de mai mult timp un element definitoriu pentru promovarea și realizarea drepturilor persoanelor care fac parte din diferite grupuri vulnerabile.

Pentru Republica Moldova noțiunea de antreprenoriat social intră în uz legal în anul 2017, când au fost introduse modificări în Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi care în articolele 36¹⁻⁵ reglementează aspecte ce vizează antreprenoriatul social [1].

Republica Moldova și-a asumat un astfel de angajament în contextul Acordului de asociere cu Uniunea Europeană. În 2014 țara noastră a încheiat Acordul de asociere cu Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora [2]. Articolul 63 al acestui document prevede că părțile cooperează pentru a pune în aplicare strategii destinate dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), bazate pe principiile inițiativei în favoarea întreprinderilor mici („Small Business Act” pentru Europa). Acest din urmă act menționează că „există, de asemenea, IMM-uri care urmează metodele de afaceri diferite de cele tradiționale, companiile bazate pe capital. Această categorie, cunoscută sub numele de „economia socială”, include asociații non-profit, fundații, cooperative, societăți mutuale și forme juridice similare. Pentru a putea răspunde la nevoile specifice ale acestor întreprinderi, Comisia a anunțat în Actul privind piața unică o serie de acțiuni care vor asigura condiții echitabile. Aceste acțiuni ar viza aspecte legate de cooperative, fundații și asociații mutuale pe de o parte și întreprinderile care urmăresc obiective sociale, pe de altă parte”[3].

Inițiativele de modificare a legislației sunt însă mai vechi și își au originea în cadrul sectorului asociativ, activități de antreprenoriat social desfășurându-se în Republica Moldova și până la modificarea legislației.

Multe țări europene au dezvoltat domeniul economiei sociale, aceasta ajungând să se realizeze prin diverse forme. Abordarea anglo-saxonă a economiei sociale se bazează pe conceptul de organizații non-profit. Acest model diferențiază întreprinderile sociale de sectorul privat; pe baza sprijinului voluntar și a beneficiilor de a se concentra asupra zonelor dezavantajate sau asupra grupurilor vulnerabile, activitatea implică în mod frecvent dezvoltarea comunității sub forma resurselor financiare și umane. Modelul scandinav (Suedia, Danemarca, Finlanda și Norvegia), are scopul de a satisface nevoile de servicii sociale ale comunității și de a promova solidaritatea socială și egalitatea între sexe. În acest context, cooperativele (ca actori principali ai economiei sociale), operând ca reprezentanțe comune ale populației, exercită presiune socială pentru a atinge aceste scopuri și creează rețele de servicii cu agențiile publice. Modelul continental de economie socială se concentrează pe asistență socială prin furnizare publică. În Germania, Austria, Franța și Belgia, cooperativele ca dezvoltatori de servicii, recunoscând nevoile și necesitățile sociale au creat un cadru adecvat pentru satisfacerea acestora sub controlul statului. Aceasta a dus la dezvoltarea de cooperative și la transformarea lor în federații [4].

Rezultate palpabile pe segmentul economiei sociale există și în România. Legea economiei sociale [5] prevede stabilirea măsurilor de promovare și de sprijinire a economiei sociale. Economia socială reprezintă ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupului vulnerabil și/sau producerea și furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări.

Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi a Republicii Moldova prevede că activitatea de antreprenoriat social, desfășurată de întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție, este orientată spre îmbunătățirea condițiilor de viață și oferirea de oportunități persoanelor din categoriile defavorizate ale populației prin consolidarea coeziunii economice și sociale, inclusiv la nivelul colectivităților locale, prin ocuparea forței de muncă, prin dezvoltarea serviciilor sociale în interesul comunității, prin creșterea incluziunii sociale.

Întreprinderea socială este întreprinderea constituită de asociații obștești, fundații, culte religioase, instituții private și/sau persoane fizice care desfășoară activități de antreprenoriat social în vederea soluționării unor probleme sociale de interes comunitar. Pot obține statut de întreprindere socială societățile cu răspundere limitată și cooperativele de producție, constituite de asociații obștești,

fundatii, culte religioase, institutii private și/sau persoane fizice care desfășoară activități de antreprenoriat social. Activitățile de antreprenoriat social sunt orientate spre: crearea locurilor de muncă și încadrarea, în mod prioritar, a persoanelor din categoriile defavorizate ale populației; protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și ale familiilor lor în scopul incluziunii sociale a acestora; promovarea posibilităților de încadrare a persoanelor din categoriile defavorizate ale populației prin realizarea serviciilor de intermediere a muncii, de informare și consiliere profesională, de orientare și formare profesională, de consultanță și asistență la inițierea unei activități de întreprinzător; realizarea activităților care să contribuie la implementarea politicilor publice de dezvoltare regională, inclusiv reducerea dezechilibrelor dintre nivelurile de dezvoltare social-economică în regiuni și în interiorul lor, consolidarea oportunităților financiare, instituționale și umane pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor, susținerea activității autorităților administrației publice locale și a colectivităților locale, orientată spre dezvoltarea social-economică a localităților și coordonarea interacțiunii lor cu strategiile și programele naționale, de sector și regionale de dezvoltare; prestarea și dezvoltarea serviciilor sociale, precum și spre asigurarea sustenabilității financiare în vederea dezvoltării și extinderii serviciilor sociale; promovarea activităților de protecție a mediului; gestionarea deșeurilor în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor maximale în circuitul economic, precum și în scopul prevenirii poluării mediului; promovarea activităților de protecție a patrimoniului național; realizarea activităților de turism și sport în scopul recreerii și al socializării; realizarea activităților extrașcolare; realizarea activităților din domeniile educației, culturii, ocrotirii sănătății, protecției și asistenței sociale, a celor ce țin de creșterea bunăstării și dezvoltarea comunitară, dacă aceste activități sunt îndreptate exclusiv spre consolidarea coeziunii economice și sociale și creșterea incluziunii sociale.

Pe lângă desfășurarea activităților în unul din domeniile specificate mai sus, subiecții de drept care pretind să obțină statutul de întreprindere socială trebuie să întrunească cumulativ următoarele condiții: să asigure asociaților drept de vot egal, indiferent de participațiunea la capitalul social; să reinvestească cel puțin 90% din profit în realizarea obiectivelor stabilite în actul de constituire; să aplice principiul echității sociale față de angajați, asigurând niveluri de salarizare echitabile, între care nu pot exista diferențe care să depășească raportul de 1 la 5; nu au datorii la bugetul public național; stipulează expres în actul de constituire domeniile în care desfășoară activitatea, precum și faptul că: nu distribuie proprietatea, dobândită din momentul obținerii statutului de întreprindere socială din activități de antreprenoriat social, și mai mult de 10% din profit între membrii și fondatorii săi, inclusiv în caz de reorganizare sau lichidare; în caz de lichidare, transmite activele rămase după satisfacerea pretențiilor creditorilor săi către una

sau mai multe întreprinderi sociale, întreprinderi sociale de inserție sau organizații necomerciale care au obținut statut de întreprindere socială sau de întreprindere socială de inserție.

Întreprinderea socială de inserție este întreprinderea socială care are ca scop crearea locurilor de muncă și încadrarea, în mod prioritar, a persoanelor din categoriile defavorizate ale populației.

Observăm că atât în cazul întreprinderilor sociale cât și a celor de inserție se accentuează asupra categoriilor defavorizate ale populației. Acestea sunt prevăzute în cadrul legislației din domeniul asistenței sociale, dar totodată nu vom găsi nicăieri o listă exhaustivă. Legea lasă loc pentru identificarea noilor categorii de persoane, familii, grupuri vulnerabile care pot deveni beneficiari ai activităților de antreprenariat social.

Pentru a avea statut de întreprindere socială de inserție, aceste structuri trebuie să aibă permanent, cel puțin 30% din personalul angajat aparținând categoriilor defavorizate ale populației, astfel încât timpul de lucru cumulată al acestor angajați să reprezinte cel puțin 30% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților. De asemenea, aceste entități trebuie să stipuleze expres în actul de constituire, ca obiectiv, crearea locurilor de muncă și încadrarea, în mod prioritar, a persoanelor din grupurile vulnerabile.

Reglementările cu referire la întreprinderile sociale de inserție urmează a nu fi confundate cu cele din Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj[6] care în art. 36 prevede că angajatorul care angajează pe o perioadă nedeterminată șomeri cu un grad de dizabilitate, direcționați de către subdiviziunea teritorială, primește subvenții lunare în sumă egală cu 30% din salariul mediu lunar pe economie pentru anul precedent, pe un termen de 6 luni, pentru fiecare șomer angajat. Subvenția se acordă în scopul compensării parțiale a salariului șomerului angajat. Întreprinderile sociale de inserție sunt susținute de către stat printr-un șir de acțiuni care au drept scop promovarea acestora. Art. 36⁵ din Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi [6]prevede acordarea consilierii gratuite din partea autorităților și instituțiilor publice la constituirea și/sau la dezvoltarea afacerii; dreptul de participare la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice, în conformitate cu legislația privind achizițiile publice; acordarea ajutorului de stat prin intermediul programelor de stat. De asemenea, întreprinderile sociale de inserție pot beneficia de susținere din partea organelor administrației publice locale prin acordarea în folosință a spațiilor pentru desfășurarea activităților, scutiri la plata taxelor și impozitelor, promovarea produselor etc.

Statutul de întreprindere socială sau statutul de întreprindere socială de inserție se atribuie de Comisia Națională pentru Antreprenariat Social pe un termen de 3 ani, cu posibilitatea prelungirii dacă se face dovada că sunt respectate con-

dițiile care au stat la baza atribuirii statutului respectiv, și se obține din momentul înscrierii sintagmei „Întreprindere socială” sau „Întreprindere socială de inserție” în actele de constituire ale întreprinderii și în registrul de stat în care se înregistrează persoana juridică respectivă. Comisia este un organ colegial, fără personalitate juridică care elaborează studii și rapoarte în domeniul antreprenoriatului social, participă la elaborarea politicilor publice și a actelor normative în domeniul antreprenoriatului social; examinează dosarele și rapoartele organizațiilor necomerciale, societăților cu răspundere limitată și ale cooperativelor de producție care solicită statutul de întreprindere socială sau întreprindere socială de inserție; decide asupra atribuirii, suspendării (la solicitare) sau retragerii statutului de întreprindere socială sau întreprindere socială de inserție organizațiilor necomerciale, societăților cu răspundere limitată și cooperativelor de producție sau refuză motivat acordarea acestuia.

Referințe bibliografice:

1. Lege cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845 din 03.01.1992, MP nr. 2 din 28.02.1994.
2. Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din 30.08.2014, <https://dcfta.md/uploads/0/images/large/acord-de-asociere.pdf>.
3. Nota informativă la proiectul de Lege privind modificarea unor acte legislative (modificarea Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi) www.mei.gov.md.
4. Modele ale economiei sociale. În Economie socială și antreprenoriat social, materialele Conferinței naționale pentru antreprenoriat social, ediția II, 2016 pag. 53.
5. Legea României privind economia socială nr. 219 din 23 iulie 2015 MO NR. 561 din 28 iulie 2015
6. Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj nr. 105 din 14.06.2018, MO al RM nr. 295-308 din 10.08.2018
7. Hotărârea Guvernului RM nr. 1165 din 28.11.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționarea Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social și a listei genurilor de activitate ce constituie activități de antreprenoriat social, MO al RM nr. 467-469 din 14.12.2018.